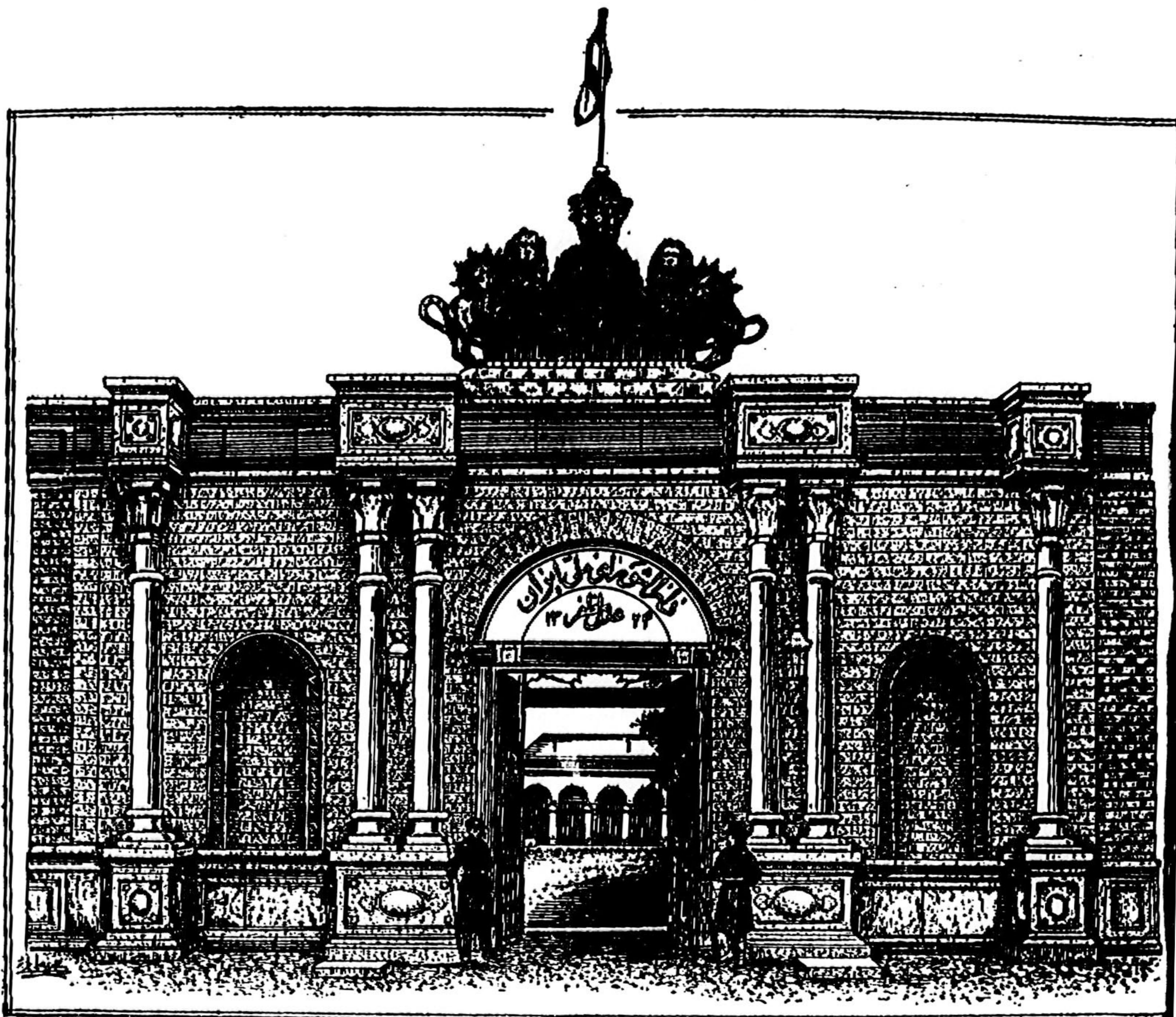

دوره ششم تقنینیه

<p>جلسه ۱۲۵</p>	<h1>مذاکرات مجلس</h1>	<p>شماره ۹۰</p>
<p>تاریخ تأسیس آذر ۱۳۰۵ جلسه پنج شنبه ۸ تیر ماه ۱۳۰۶ مطابق ۳۰ ذیحجه ۱۳۴۵</p>	<p>مندرجات فقط شامل مذاکرات مشروح جلسات مجلس شورای ملی خواهد بود پس از ختم هر جلسه کلیه مذاکرات در يك شماره منتشر میشود. مطبعة مجلس</p>	<p>قیمه اشتراك داخله ایران سالانه ده تومان خارجی « دوازده تومان قیمه تک شماره يك قران</p>

فهرست مندرجات

ردیف	عنوان	از صفحه	الی صفحه
۱	تصویب نمایندگی آقای مولوی از حوزه انتخابیه سراب و گرمسود	۱۸۳۸	
۲	تصویب مرخصی آقایان: غلامحسین میرزا - امیر اسدالله خان عامری - بجی خان زنکنه - مفتی - عباس میرزا	۱۸۳۸	۱۸۳۹
۳	سؤال آقای افشار از آقای وزیر مالیه راجع بکارخانه کبریت سازی آذربایجان و جواب آقای وزیر	۱۸۳۹	۱۸۴۰
۴	سؤال آقای یاسائی از آقای وزیر مالیه راجع بموضوع نان طهران و قروض اداره ارزاق و جواب آقای وزیر	۱۸۴۰	۱۸۴۷
۵	سؤال آقای رفیع از آقای وزیر مالیه راجع به کمی رانی در صفحات کیلان و جواب آقای وزیر	۱۸۴۷	۱۸۴۹
۶	شور و مذاکره نسبت بنجر کمیسیون محاسبات راجع بتعمیر مقبره فردوسی از محل صرفه جوئی ۱۳۰۶ مجلس و ارجاع مجدد آن بکمیسیون محاسبات	۱۸۴۹	۱۸۵۹

مذاکرات مجلس

دوره ششم تقنینیه

صورت مشروح مجلس پنجشنبه ۸ تیرماه ۱۳۰۶ مطابق سیام ذیحجه ۱۳۴۵

جلسه ۱۲۵

نایب رئیس - چون کمیسیون عرابض و مرخصی تکلیف مرخصی‌ها را معین نکرده در صورت مجلس نوشته نشده است در جلسه بعد نوشته میشود. نسبت به صورت مجلس ابرادی نیست؟

(مجلس دو ساعت و سه ربع قبل از ظهر ریاست آقای طباطبائی دیبا نایب رئیس تشکیل گردید) (صورت مجلس سه شنبه ششم تیر ماه را آقای بنی سلیمان قرائت نمودند)

(گفته شد خبر)

نایب رئیس - صورت مجلس تصویب شد.

دکتر حسینخان بهرامی (معاون فنی وزارت داخله) مرحوم دکتر هادیخان مستخدم صحیه کل موقعیکه ریاست قریظینه آستارا را داشته است مرحوم شده نظر باینکه صدار و باز ماندکات ایشان وسیله برای تأمین معاش نداشتند از طرف دولت لایحه تقدیم میشود که مستمری باشهریه برای ایشان درست شود.

نایب رئیس - مراجعه میشود به کمیسیون بودجه. وزیر مالیه - بنده برای جواب بعضی سؤالاتی که آقایان نمایندگان کرده اند حاضریم.

نایب رئیس - در جلسه گذشته راجع بانتخابات سراب و گرم رود چون عده کافی نبود رای گرفته نشد فعلا رای گرفته میشود. آقایانیکه موافقت بانمایندگی آقای مواری از سراب و گرم رود قیام فرمایند.

(اغلب برخاستند)

نایب رئیس - تصویب شد. خبر کمیسیون مرخصی راجع به مرخصی شاهزاده غلامحسین میرزا مسعود.

(بشرح ذیل خوانده شد)

شاهزاده غلامحسین میرزا مسعود نماینده محترم بواسطه کسالت مزاج تقاضای چهل روز مرخصی از تاریخ حرکت نموده کمیسیون تقاضای ایشانرا تصویب و خبر آن را بمقام مجلس شورای ملی تقدیم میدارد و ضمناً تذکر میدهد که نماینده محترم پس از تصویب در طرف دو ماه حق استفاده از چهل روز مرخصی خواهند داشت. دهستانی.

نایب رئیس - رای گرفته میشود. آقایانیکه مرخصی ایشانرا تصویب میکنند قیام فرمایند. (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد. خبر کمیسیون مرخصی راجع برخصی آقای طباطبائی و کیلی.

نایب رئیس - رای میگیریم آقایانیکه مرخصی آقای بچی خان زنگنه را تصویب میکنند قیام فرمایند. (اغلب برخاستند)

نایب رئیس - تصویب شد. خبر کمیسیون مرخصی راجع به مرخصی آقای مفتی.

(بمضمون ذیل خوانده شد)

آقای مفتی نماینده محترم سابقاً از اول خرداد لغایت دو ماه تقاضای مرخصی نموده بودند نظر به پاره معذوری که داشته اند در موقع استفاده از مرخصی خود ننموده و مجدد تقاضا نموده که از تاریخ اول تیر ماه اجازه مرخصی داده شود. کمیسیون چون عذر ایشان را موجه دانسته مرخصی معزی الیه را از تاریخ اول تیرماه لغایت دو ماه تصویب و خبر آنرا بمقام مجلس شورا تقدیم میدارد.

نایب رئیس - رای میگیریم. آقایانیکه مفاد این خبررا تصویب میکنند قیام فرمایند.

(اکثر قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد. خبر کمیسیون مرخصی راجع برخصی شاهزاده عباس میرزا (بترتیب ذیل قرائت شد)

شاهزاده عباس میرزا نماینده محترم بواسطه کسالت مزاج و تجویز اطباء در تغییر آب و هوا تقاضای دو ماه مرخصی از روز حرکت نموده کمیسیون تقاضای ایشانرا تصویب و خبر آنرا بمجلس مقدس شورا تقدیم میدارد. و ضمناً به نماینده محترم تذکر می دهد که از تاریخ تصویب در ظرف سه ماه حق استفاده از دو ماه مرخصی خود خواهند داشت.

نایب رئیس - آقای روحی

روحی - عرضی ندارم

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب

آقا سید یعقوب - بنده مخالفم در این موضوع از دو جهة است یکی اینکه شاهزاده عباس میرزا بکمرته بکماه استفاده از مرخصی کرده اند. یکی هم اینکه نظر من به

اعضاء کمیسیون مرخصی است که چه نظری گرفته اند. اگر نظرشان این است که باین ترتیب طبعاً مجلس تعطیل شود خوب بکمرته پیشنهاد کنند مجلس يك مدتی تعطیل شود بنده فعلاً بامرخصی شاهزاده عباس میرزا مخالفی ندارم شاید رای هم بدیم ولی خوبست اعضاء کمیسیون عرایض يك زمینة در دست بگیرند. يك مملکتی که محتاج بمجلس است. مملکت بدون مجلس شورای ملی نمیشود. مجلس باید باز باشد و جریان داشته باشد بدون مجلس نمیشود. بنده نسبت باعضاء کمیسیون عرایض نمیخواهم اظهار سوء ظن بکنم میخواهم خواهش کنم که يك قدری توجه بفرمایند و کمتر اجازه بدهند. روزی بیست فقره ما مرخصی تصویب کنیم سه بیست نا میشود شصت نا و مجلس از اکثریت مینافتد و ادارات و وزارتخانهها نمیتوانند کار کنند. در مملکتی که حکومت قانونی است بدون مجلس کار پیش نمیرود. مملکتی که جریانش جریان شوروی است و حکومتش قانونی است دیگر امکان ندارد برگردد. طفل هشت ساله دیگر به شکم مادر برنمیگردد. میخواهند تعطیل شود بکمرته پیشنهاد تعطیل نکنند و الا این ترتیب خوب نیست.

بنده از اعضاء محترم کمیسیون مرخصی تقاضا میکنم قدری این مسئله را محدود کنند این بود عرض بنده.

نایب رئیس - رای میگیریم به مرخصی شاهزاده عباس میرزا آقایانیکه تصویب میکنند قیام فرمایند. (اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد. آقای افشار راجع به کارخانه کبریت سازی آذربایجان سؤال کرده بودید بفرمائید. افشار - در دوم خرداد قانونی از مجلس شورای ملی راجع به کارخانه کبریت سازی آذربایجان گذشته در هفدهم

خرداد ۱۳۰۶ تحت نمبر ۷۲۲۵ به اداره راه آهن جلفا و تبریز به نحوی که قرائت میکنم ابلاغ میشود.

اول -- مجلس شورای ملی جدیداً قانونی تصویب نموده است که کارخانه کبریت سازی تبریز از تادیه مخارج حمل معاف میباشد و بان اداره دستور دادند که قانون مزبور را اجرا نمایند. این ماده يك. ماده دو - معمهنا آن اداره بایستی مخارج نسبی حرکت دادن زن را از قبیل کسر قیمت آلات متحرکه موتور و کوفت. خط راه آهن و غیره - بانضمام قیمت نسبی تمام مخارج فوق العاده را با کارخانه کبریت سازی محسوب و مأخوذ دارد ماده سوم - در صورتیکه کارخانه کبریت سازی محتاج استعمال تمامی زن با تمامی کشتی باشد آنوقت باید تمامی قیمت حقیقی راه انداختن زن. ناکشتی بعلاوه مخارجی که در ماده دو این مراسله ذکر شده با کارخانه مزبور محسوب کنند. رسید این دستور را اطلاع دهید.

سؤال بنده از آقای وزیر مالیه این است که شرحی را که بنده خواندم آیا از ناحیه وزارت مالیه راجع به قانون دوم خرداد ابلاغ شده است؟ اگر اینطور باشد بکلی برخلاف تصمیم مجلس است. وزارت مالیه بهیچوجه حق تفسیر قانون را ندارد. در قانونی هم که گذشته بهیچوجه ابهامی نبوده که بخواهند تفسیر نمایند. در صورتی که حق تاویل و تفسیر قانون را هم ندارند نمی میکنم جواب این سؤال را مرحمت نمایند.

وزیر مالیه - متأسفانه در جواب نماینده محترم تکلیف بنده خیلی مشکل است برای اینکه این خلاف قانون بین و صریح از طرف اداره بنده شده است و يك چنین دستور العملی با مضای پیشکار مالیه آذربایجان داده شده است و در اداره مرکزی همچو اطلاعیه هیچ نبوده. بعد از آنکه به بنده این اطلاع را دادند فوراً دستور العمل دادم که نقض این دستور را صادر کنند و مؤاخذه هم کردم که چرا بدون جهة و بدون مراعات قانون این دستور داده شده است. خیلی متأسفم که این قضیه اتفاق

افتاده و امیدوارم که بشود جلو گیری کرد که در آتیه نظائری پیدا نکند.

نایب رئیس -- آقای باسائی

باسائی - همه آقایان میدانند که موضوع نان طهران در چندین سال قبل يك موضوع مهم سیاسی بود و مسئله ارزاق و نان طهران يك مدخلیت نام و تمامی در سیاست داشت. وضعیت اسفناك ۱۳۳۶ دولت را مجبور کرد که يك مراقبت مخصوصی نسبت به ارزاق طهران بعمل بیاورد اداره تاسیس کرد. چه در طهران و چه در نقاطی که آن نقاط تأثیر در آذوقه طهران داشت. البته با اعتباراتی که مجلس شورای ملی داده بود مخارج زیادی هم در این راه شده ولی در نتیجه وضعیت ارزاق در این چند سال اخیر خیلی رضایت بخش بود برای این که خود بنده وضعیت اسفناك ۱۳۳۶ را مشاهده کردم و در طهران از آن تاریخ به بعد اوضاع خبازی خیلی خوب بود مخصوصاً در ۱۳۰۴ اگر مراقبت اداره ارزاق نبود بقیناً يك عده زیادی تلف میشدند. امریکائی ها، میسیون امریکائی یا يك اهتمام مخصوصی مراقبت زیادی در این موضوع بعمل آوردند و يك وسائلی برای حمل و نقل فراهم نمودند و کارکنان اداره ارزاق جدیدی بخرج دادند و از انلاف نفوس جلوگیری شد. در هر حال يك اسراف و تبذیر هائی هم در اینگونه مواقع میشود. در جلسه گذشته آقای فهمی در اینجا يك فرمایشاتی فرمودند راجع به قروض اداره ارزاق برای اینکه رفع سوء تفاهم بشود بنده ناگزیر شدم که از آقای وزیر مالیه يك سؤالی بکنم که با مسؤولیتی که ایشان در پیشگاه مجلس شورای ملی دارند توضیح بدهند که وضعیت اداره ارزاق چیست؟ موجودی اداره ارزاق از نقد و جنس چقدر است؟ بطوریکه در کمیسیون بودجه ما اطلاع پیدا کرده ایم و مطابق صورتهائی که بما دادند قریب یازده کرور تومان به اعتباریکه مجلس داد است از خزانه و بانک شاهی گرفته اند و بمصرف رسانیده اند و در مقابل این وجه آنچه که حاضر دارند قریب پنجاه

و پنج هزار خرور گندم در طهران و همین اندازه هم در ولایات است و گویا ده هزار خرور هم جو میباشد در حدود صد و بیست هزار خرور گندم و جو موجود دارند که شاید قیمت آنها پنج کرور بشود. قریب يك میلیون هم بمصرف خرید کامیونها و وسائل حمل و نقل و تاسیس اداره مکانیک رسیده است. که بنده از یک نفر اروپائی شنیدم که میگفت خیال میکنم در آسیا يك مؤسسه حمل و نقلی بهتر از اینکه شما دارید نیست. کازرون - نمی فهمیده.

باسائی - حالا بنده خیال میکنم بهر نحو بوده است با خون جگر يك مؤسسه حمل و نقلی درست شده است و موضوع ندارد بهم بزنند. در عین حال معتقدم این بودجه و تشکیلاتی که برای ارزاق و اداره حمل و نقل درست کرده اند خیلی زیاد است و رفقای بنده هم در کمیسیون بودجه اهتمام دارند که تقلیلی در بودجه حمل و نقل و اداره ارزاق بعمل بیاید و به عقیده بنده يك اداره انبار برای طهران کافی است و اگر لغت اداره ارزاق هم برود بهتر است يك اداره انباری میخواهد که جنس را از ولایات حمل کنند و به انبار تحویل بدهند و انبار هم بدهد به خبازها و این تشکیلاتی که در حدود يك کرور و نیم بودجه آن است لازم نیست. و اینها هر کدام در موقع خودش گفته خواهد شد شاید بودجه اش هم در موقع خودش تقدیم مجلس خواهد شد. ولی چیزیکه موجب سؤال بنده شده است این است که گفته اند این قدر جنس در مرکز و ولایات داریم اینقدر هم کامیون داریم و گویا قریب سه کرور کسر دارند و قریب چهار صد و نود هزار تومان هم در ولایات وجوهی دارند که اعتبار داده اند به امنای مالیه و مأمورین ارزاق جهت خریداری گندم که معلوم نیست آنها هم کاملاً موجود است یا نزد اشخاص میباشد. در هر حال آنچه که معلوم است کسر اداره ارزاق بیش از سه کرور نخواهد بود و اینهم از بابت

سنه ۱۳۰۴ بوده است که جنس را بقیمت کران خریدند و مجبور بوده اند بقیمت ارزان بفروشند. گندم از استرالیا وارد کرده اند خرواری شصت تومان و خرواری بیست و دو تومان فروخته اند. از حدود خود ما و از شاهرود و خراسان خرواری چهل و چهل و پنج تومان وارد طهران کرده اند و فروخته اند خرواری بیست و دو تومان. البته يك تفاوت هائی دارد این عرایض من مطابق توضیحاتی است که مأمورین ارزاق داده اند. چون آقای فهمی در مجلس يك بیاناتی فرمودند بنده خودمرا مکلف دانستم که سؤال کنم که آقای وزیر مالیه در جواب سؤال بنده وضعیت کنونی اداره ارزاق را توضیح بدهند که ماها اطلاعاتمان بیشتر بشود که راستی راستی این مذاکرانی که در اطراف اداره ارزاق میشود صحت دارد و آیا این توضیحاتی که اعضاء اداره ارزاق در کمیسیون بودجه به ما دادند اینجا کافی است که ما بتوانیم اعتماد و اطمینان داشته باشیم یا این حرفهائی که در خارج و داخل میشنوم اساس دیگری دارد.

وزیر مالیه - در موضوع ارزاق و قروض و محاسبات آن همانطور است که نماینده محترم فرمودند. بودجه مشغول يك تحقیقات و مطالعاتی است یعنی از چندین قبل به این طرف کمیسیون محترم بودجه در نظر گرفته است قضیه ارزاق را روشن کند. از حیث حساب گذشته و از حیث تشکیل و اداره آینده. قروض ناچاراً مربوط میشود به قسمت اول. قسمت اول یعنی حساب گذشته. چیزی را که در این قسمت ما میتوانیم مطابق وسائلی که در دست داریم بطور تحقیق معین کنیم فقط آن مبلغ قرض است که این را بطور تحقیق میتوانیم معین کنیم و اما محاسبات این دوسه ساله ۳۰۳ و ۳۰۴ و ۳۰۵ متأسفانه به اندازه بی رویه بوده است که بایک زحمت های زیادی هم که کشیده شده است هنوز نتوانسته ایم يك حساب صحیحی پیدا کنیم ولی آقایان اعضاء کمیسیون بودجه هم مسبوق هستند که در صد هستیم در کمیسیون حساب راروشن کنیم. ابتداء قسمت

اول راجع به قروض را عرض میکنم بعد نسبت به آینده هم عقیده ام را عرض خواهم کرد.

آقای یاسائی اشاره فرمودند به صورتهائی که در کمیسیون بودجه از طرف خود بنده و اداره ارزاق تقدیم شده است و آن صورتهای تمام صحیح است یعنی مطابق صورتی است که تا اول فروردین استخراج کرده بودیم و اگر خاطر آقایان باشد در آن صورت جمع کل قرض اداره ارزاق چهار میلیون و هفتصد و هشتاد و شش هزار و چهار صد و شصت و دو تومان بود. بنده دیروز خزانه دار را خواستم و قرض تا تاریخ دیروز را خواستم معین کنم. تا تاریخ دیروز پنج میلیون و سیصد و سی و هشت هزار و پانصد و بیست و پنج تومان. مبلغ قرضی است که اداره ارزاق به خزانه داری و بانک داشته ...

امیر تیمور کلالی - موجودی چه دارد؟

وزیر مالیه - اجازه بفرمائید. چون مطلب يك مطلب مهمی است و اظهاراتی در اطراف آن در مجلس شده و ممکن است در اطراف آن اظهارات هم تعبیراتی بکنند. بنده هیچ ضرری در این مسئله نمی بینم که بکفداری قضایا با شرح و بسط در اینجا عرض شود. این مبلغ پنج میلیون و سیصد و سی و هشت هزار تومان که جمع قرض اداره ارزاق است تا تاریخ دیروز یعنی دیروز که خزانه داری این صورت را بمن داده است باید تصور کرد که تا تاریخ پرروز است این مساعده هائی است که به اداره ارزاق در این سنوات داده شده يك قسمتی از این وجوه در ۱۳۰۵ داده شده يك قسمتش مساعده های ۳۰۴ است شاید قبل از ۳۰۴ هم چیزی باشد ولی گمان میکنم اگر هم باشد چیز خیلی کمی است و يك مقداری از این مساعده ها را خزانه از بانک برای ارزاق تحصیل کرده و بموجب يك قرار دادی که خزانه با بانک داده بود مبلغی از بانک قرض کرده بود و مطابق قرار داد معینی به اقساط معین آن قروض را خزانه به بانک داده و دیروز که بنده تحقیق کردم يك قسط که پانصد هزار

تومان باشد از بابت این پنج میلیون و سیصد و سی و هشت هزار و پانصد و بیست و پنج تومان بیشتر باقی نمانده و غیر از این مبلغ خزانه به بانک مقروض نیست یعنی تمام قروضی که داشته از آن محلهائی که برای آن معین شده بود برداشته فقط قسط آخری آن پانصد هزار تومان باقی مانده باقی آن که چهار میلیون و هشتصد و سی و هشت هزار و پانصد و بیست و پنج تومان میشود قرضی است که اداره ارزاق به خود خزانه دارد. این قرض چهار میلیون و سیصد و هشتاد و هفت هزار و نهصد و ده تومانش قرض اداره ارزاق است. چهار صد و پنجاه هزار و ششصد و چهارده تومان آن مربوط به اداره حل و نقل است ...

شیروانی - غیر از دوسه میلیون دیگر.

وزیر مالیه - جمع کل همانطوریکه عرض کردم همان رقمی است که بعرض آقایان رساندم. آنوقت در مقابل این قرض اداره ارزاق و انبار يك دارائی و سرمایه دارد که اینها را قلمداد می کنند برای اینکه مقابله کند با این قرض. این دارائی و سرمایه را دو قسمت میشود کرد: يك قسمتش جنس موجودی در انبار است و يك پولهای نقدی. يك قسمتش هم مطالبات است و پیشکرایه ها و قیمت دارائی غیر منقول و از این قبیل چیزها در مرکز از جمله پنجاه و پنج هزار و خورده خروار گندم موجودی مرکز است که تسعیر میکنند. ولی صورت قروضی که عرض کردم مطابق تحقیقاتی بود که دیروز از خزانه دار مکاسکی کردم و تا تاریخ دیروز بود و این صورتنیکه راجع به گندم است بر طبق راپرت اداره ارزاق است راپرتش را تا اول فروردین تسدوین کرده و البته از اول فروردین باینطرف تفاوتها در این ارقام پیدا شده و میشود که چیز مهمی نیست. عرض کنم پنجاه و پنج هزار خروار در مرکز جنس بوده که مطابق قیمتی که کرده اند يك میلیون و دویست و هشتاد و يك هزار تومان قیمت آن است ...

ارباب کیخسرو - تمام این مقدار خریداری است با مالیه هم هست؟

وزیر مالیه - مالیات و خالصه و خریداری همه مخلوط است علتش هم این است که تا بحال اینطور معمول بوده است. در این راپرت ذکر می در این مسئله نیست بنده نظر به اطلاعات و مسموعات خودم عرض میکنم و گمان نمیکنم که اشتباه هم بکنم. اداره مالیه از محل مالیات و خالصه که جنس میگیرد با اداره ارزاق میدهد و پول او را حساب میکند باین جهت فرقی مابین جنس خریداری از مردم با جنس خالصه با مالیات نباید گذاشت و مثل هم است ... کازرونی - پولش را داده اند؟

وزیر مالیه - البته این حسابها می بیند صورت داده اند اگر پول هم نداده باشند حواله و اطلاق کرده و بحساب آورده اند از یکجا کم میکنند. یکجا اضافه میکنند در قسمت هائی هم در ولایات قلمداد میکنند قریب پنجاه و هشت هزار خروار گندم قلمداد میشود که پانصد و پنجاه و دو هزار تومان تسعیر میکنند. ولی نسبت باین رقم ولایات بنده خودم درست اطمینان نداشتم که این رقم مطابق صورتهای جزء هست و مخارجی که تا حالا از این جنس شده است پولش وارد خزانه شده است یا نه يك جنس موجودی است؟ باین ملاحظه این قلم

کازرونی - آن کامیون شکسته ها را هم بگوئید.

وزیر مالیه - جنس ولایات را بیشتر با تردید عرض میکنم تا قلمهای دیگر و در این باب يك تحقیقاتی کرده ام که این مطلب خوب روشن شود. يك مقدار جو هم هست که در حدود صد و پنجاه هزار تومان قیمت دارد بقیه قسمتهای دیگر چنانکه عرض کردم مساعده های نقدی است یا بابت پیش کرایه جنس نزد شتر دار ها مانده که قریب سیصد و شصت و پنج هزار تومان در مرکز است و صد و ده هزار و خورده در ولایات است که رو به مرزها قریب پانصد هزار تومان است این از آن اقلامی است که نمیشود کاملاً اطمینان بوصولش داشت. يك قسمت

هم مطالباتی است که در ولایات از مردم دارند قریب صد و هفتاد و سه هزار تومان قلمداد میشود که در خراسان و آذربایجان و خوزستان این مطالبات هست و اینهم یکی از آن اقلامی است که بالاخره درست معلوم نیست عاقبتش چه خواهد شد بالاخره در این جمع و خرجی که شده در صورتنیکه تمام این اقلام را ما وصولی حساب کنیم تفاوتی را که خود اداره قلمداد میکنند در حدود يك میلیون و چهار صد الی پانصد هزار تومان است. حالا از این مبلغ هائی که عرض کردم يك پول نقدی هم قریب دویست هزار تومان در خزانه مرکزی ارزاق به حساب آورده اند و يك پولی هم در ولایات که همانطوری که آقای یاسائی اشاره فرمودند چهار صد هزار تومان قلمداد میشود و آن مبلغ ولایات را هم که آقای یاسائی خودشان مسبقاً که يك قسمتهای آن دست معامله چیها و معامله گرهائی است که متأسفانه پول دولت را میگیرند که برات کنند یا جنس بفرستند بعد میگویند ما ورشکست شده ایم و نداریم بدهیم آنوقت بنده مجبورم برخلاف میل و نیت و اراده خودم حکم امضاء کنم که بروید ملکش را با حجره اش را توقیف کنید و پول دولت را وصول کنید. پول تقدر از این طرف از دولت میگیرند آنوقت ما باید برویم ملک توقیف کنیم 'حجره توقیف کنیم' خورده فروشی کنیم برای اینکه آیا از این سی هزار تومان با پنجاه هزار تومان چیزی وصول بشود یا نه اینکه عرض کردم در این قسمت غیر از قلم قرض که يك قلمی است که از روی کتب و دفاتر بطور قطع معین است در آن قسمت های دیگرش بطور قطع نمیشود اظهار عقیده کرد برای این که يك قسمت از این محاسبات در ولایات است. همینطوریکه ملاحظه میفرمائید يك صورتهائی قلمداد میشود پیش کرایه 'مطالبات' قیمت گندم 'خریداری' حتی بالاتر از این گندم موجود، و نسبت به اینها هیچکدام تا وقتی بطور قطع رسیدگی و نفتیش نشده باشد و روشن نشده باشد و آن قسمتی را که در مقابل قروض هست

و حساب این دو سه سال کاملاً معلوم و تصفیه نشود نمیشود يك عقیده قطعی اظهار کرد ولی صورتهای تقریبی که در اداره تهیه شده است و موجود است اینهاست بود که عرض کردم. اما گویا در ضمن مذاکرات آقای فهمی بود یا بنده در روزنامه خواندم. نمیدانم که نقل از قول ایشان بود یا در خود روزنامه نوشته شده بود که نسبت به محل پرداخت این وجوه بخزانه يك اشاره هائی شده بود. باید عرض کنم که این قروض از بابت حساب ۱۳۰۵ تصفیه شده است و تصفیه میشود بلکه بطور کلی میشود گفت که از عایدات مملکتی سنه ۱۳۰۵ داده شده. حالا از هر کدام منبع عایدات میخواهد باشد. بالاخره این وجوه از عایدات مملکتی است و از عایدات مملکتی ۱۳۰۵ این قروضی که با اداره ارزاق داده شده پرداخته شده است. چه طلب بانک پرداخته شده. چه به خزانه مستقیماً داده شده است. بالاخره این پنج میلیون و سیصد و سی و هشت هزار تومان که امروز ارزاق به خزانه مقروض است و بانصد هزار تومان بانک هم جزء آن است و خزانه خواهد پرداخت از مازاد عایدات در مقابل مخارج بودجه مصوبه سنه ۱۳۰۵ پرداخته شده.

حاج آقا رضا رفیع - مجلس تصویب کرده بود ؟

وزیر مالیه - در قسمت تصویب مجلس عرض میکنم که در قانون بودجه ۱۳۰۴ يك ماده هست که گویا ماده دوازده باشد که در آنجا بوزارت مالیه اجازه میدهد که يك میلیون و بانصد هزار تومان مساعده های قلیل المدة برای اداره ارزاق تحصیل کند بشرط اینکه این مساعده ها در آخر سال از قیمت فروش جنس خریداری شده پرداخته شود. این ماده در قانون بودجه ۱۳۰۴ هست ولی البته بواسطه همان اشاره که آقای باسائی فرمودند نظر باینکه در آن موقع و سختی سال يك تفاهاتی در قیمت خرید و فروش گندم در سنه ۳۰۴ پیدا شده است (اما در ۳۰۵ قضیه بکلی معکوس بوده)

بنا بر این باید ناچار گفت که وزارت مالیه قادر نبوده مقررات این ماده را انجام دهد یعنی در آخر ۳۰۵ این يك میلیون و بانصد هزار تومان را که مکلف بوده است بدهد (حالا شاید بیشتر هم بوده) پس بدهد. این مال ۳۰۴ است اما در ۳۰۵ : در ۳۰۵ این را خیلی عذر میخواهم که حقیقه نمیدانم، فراموش کرده ام تحقیق کنم که آیا در ۳۰۵ هم يك ماده قانون مخصوصی برای اعتبار دادن بارزاق از مجلس گذشته است ؟ ...

بکنفر از نمایندگان - خیر

وزیر مالیه - باز روی مأخذ اعتبار ۳۰۴ و يك دوازدهم يك دوازدهم ها وزارت مالیه خودش را مجاز دیده است که يك میلیون و نیم هم در ۱۳۰۵ بارزاق داده شود. این را بنده نمیدانم. اگر آقایان اطلاعی دارند که از مجلس چیزی گذشته است یا نگذشته است بفرمایند بنده شخصاً اطلاع ندارم. در هر حال مأخذ و مدرک قانونی مصوبه مجلس ماده دوازده قانون بودجه ۱۳۰۴ است. اینجا البته در قسمت قرارداد های با بانک هم که برای گرفتن آن قرضی که بعد تأدیبه شده است داده بودند يك تحقیقاتی را خود بنده محتاج بودم که کرده ام ولی هنوز حاضر نشده باین ملاحظه در آن قسمت فعلاً اظهار نظر و عقیده نمیکنم. اما نسبت به قسمت حمل و نقل که آقای باسائی اشاره فرمودند : اداره حمل و نقل البته تصدیق میفرمائید که يك خدمت بزرگی برای حمل جنس در ۳۰۴ به ما کرده. حالا البته در آن موقع بقدری دست پاچگی، بی بصیرتی، ما بی اطلاعی و عدم تخصص در این مسائل اینها هم دست بهم داده و شاید گران خریده اند، خوب نخریده اند ولی در هر حال يك نتیجه که میبایستی گرفته شود گرفته شده اما اگر بخواهیم مقابله و مقایسه بکنیم که آن نتیجه با این ضرر و با این مصرف تعادل نمیکند یا اگر امروز تمام این اتومبیلها را بخواهیم در قیمت نگاه کنیم که بیشتر از يك میلیون خریده شده و شاید امروز نشود بقدر صد هزار بانصد و پنجاه هزار

تومان هم برای آنها خریدار پیدا کرد و فروخت عرض کردم اینها در اثر يك عدم بصیرتها و عدم اطلاعا بوده ولی در آن روز و آن موقع از این حمل و نقل و این اتومبیلها آن نتیجه را که برای سهولت حمل و نقل جنس به طهران باید گرفته شود گرفته شده ...

کازرونی - بدبختی را خودشان ایجاد کردند.

وزیر مالیه - اجازه بفرمائید فقط در این باب باید مقایسه کرد که آیا حالا یا بعد از ۳۰۴ یعنی در ۳۰۵ دیگر ارزش داشته معادله و مقایسه خرج و خدمتی که از این اداره حاصل میشود برای اینکه این مصرف بشود یا نشود ؟ این يك نکته خیلی دقیقی است. و بنده خیلی متأسفم که از اول ۱۳۰۵ باین فکر نیفتادند. اگر از اول ۱۳۰۵ باین فکر افتاده بودند (یعنی از اول خرمن ۳۰۵) شاید هر ضرری که ما از نقطه نظر حمل و نقل تا بحال داریم کمتر بود تا اینکه امروز باین فکر افتاده ایم زیرا اولاً مخارجی که در این مدت شده نمیشد. و خرابی هائی هم که به آلات و ادوات وارد شده بقدر یکسال کمتر وارد میشد ولی در هر حال امروز هم بنده معتقدم که این یکی از آن قضایائی است (داریم تعقیب هم میکنیم) که باید روشن بشود برای اینکه از هر جا تکلیفش روشن بشود بهتر است، و در ضمن هم نظریاتی که برای آتیته البار در نظر گرفته میشود این قسمت را هم با مشورت آقایان اعضاء کمیسیون بودجه در تحت نظر و مشاوره میآوریم. بنده معتقدم که برای دولت با این وضعی که دارد و با اینکه اداره ارزاق هم برای شهر طهران لازم دارد داشتن وسایل حمل و نقل يك چیز خیلی لازمی است شیروانی - ولی نه اینطور.

وزیر مالیه - بنده هم همین را دارم عرض میکنم منتها باید این وسیله حمل و نقل متناسب با مقصود بشود و باید سعی کرد که بهر اندازه ممکن است طرز اداره این کار را تجارنی کرد. خیلی تفاوت دارد که اگر يك حمل و نقلی بطرز تجارنی اداره شود تا يك حمل و نقلی که بطرز

دولتی و اداری و ملاحظه کی اداره شود باید دولت در این قسمتهای خودش همیشه سعی کند که روبه اداره را روبه تجارنی بکند ...

بکنفر از نمایندگان - نمیکذارند

وزیر مالیه - ملاحظه بفرمائید. منما میکنم این قسمتها را بگذارند به مسؤلیت قوه مجریه. اینها از جاهائی است که باید قوه مجریه را در قسمت مسؤلیت خودش بکلی آزاد گذاشت زیرا او میتواند بسنجد و ببیند آن وظایفی را که باید ادا کند بچه راه و بچه وسیله بهتر میتواند ادا نکند. اما نسبت به قسمت آتیته که نماینده محترم اشاره کردند. همانطوریکه فرمودند در کمیسیون بودجه يك توافق نظری باشخص بنده حاصل شد در این زمینه که اداره ارزاق و انبار را از این وضعیت خیلی عریض و طویلی که دارد این را تغییر بدهیم و خیلی کوچکتر و مناسبتر با مقصود بکنیم و بصورت يك اداره انباری در بیآوریم.

راجع به بودجه سرویس حمل و نقل هم مذاکره میشد در سال گذشته یعنی در ۳۰۵ بودجه آن قریب يك میلیون و ششصد هزار تومان بوده است. در بودجه که اداره حمل و نقل برای امسال در تحت تقاضا و نظریات کمیسیون محترم تعدیل کرده اند يك میلیون و ششصد هزار تومان را به هفتصد و پنجاه هزار تومان خودشان تعدیل کرده اند. چون یکی از وسایل کسر کردن بودجه يك قدری هم کسر کردن اتومبیلها بود. اداره ارزاق از نقطه نظر بودجه اداری و بودجه انتفاعی که بودجه خرج و این چیزها باشد يك قلم عظیمی داشته ...

کازرونی - بچاپ بچاپ بوده

وزیر مالیه - حالا بنده قلمش خادرم نیست و بطور قطع نمیتوانم عرض کنم. اینها را البته باید خیلی کوچک کنیم و روی يك اسلوب و شالوده که نماینده محترم آقای باسائی اشاره کردند توافق نظر بین کمیسیون بودجه و بنده حاصل شده و دستور العمل دادم که

اداره ارزاق را تبدیل بیک اداره انباری بکنند و بودجه آن و شعبات آن متناسب با مقصود باشد و امیدوارم که خیلی خوب و زود تشکیلات جدید را بایک بودجه مناسبی بنده به کمیسیون بودجه تقدیم کنم و شاید برای امروز عصر یک قسمتش اگر حاضر شده باشد تقدیم خواهم کرد و الا در هفته آتی به کمیسیون تقدیم خواهم کرد قسمت حمل و نقل را هم در تحت مطالعه گذاشته ایم و مشغول فکر هستیم که آزا هم طوری بکنیم که اقبالاً ضرری از این بابت عاید خزانه دولت و عواید عمومی مملکت نشود و اگر انشاء الله موفقیتی باین خیال پیدا کنیم خیلی خوب خواهد بود. رو بهمرفته گمان میکنم در اطراف این قسمت توضیحاتی بیشتر از این نبود که بعرض آقایان برسانم. بنده خودم مدتی است اوقاتم را صرف این میکنم که با موافقت و تبعیت کمیسیون بودجه این مسائل روشن بشود و نظری که اتخاذ کرده ام این است که تا گذشته را از آتی بکلی تفکیک نکنیم یعنی برای آینده یک تشکیل و شالوده جدیدی نریزیم و این وضعیت فعلی را بآن حال نحویل نکنیم و محاسبات گذشته را در تحت نظریک کمیسیونی و یک عده مأمورینی برای تسهیل عمل نگذاریم این فکر عملی نمیشود و روی این فکری که بنده دارم کار میکنم کمیسیون هم موافق است و امیدوارم الشاء الله بتوانیم تشکیلات را زودتر ولی محاسبات را متأسفانه دیرتر روشن کنیم

نایب رئیس - آقای باسائی

باسائی - فرمایشات حضرت والا در جواب بنده دو قسمت بود. یک قسمت راجع به تعدیل بودجه ارزاق بود. همانطور که فرمودند یک توافق نظری بین وزارت مالیه و اعضاء کمیسیون بودجه حاصل شده است که بودجه اداره ارزاق و سرورس حمل و نقل باید خیلی کمتر از این باشد و بیک صورت بهتری در بیاید ولی دو مسئله را بنده انتظار داشتم که جواب روشنتری وقانع کنندهتری به بنده مرحمت کنند. جوابهاشان

پولهای داده شده است و یک چیز هائی خرید شده است. این حساب را بنده بوسیله مأمورین مخصوص و بوسیله یک کمیسیونی رسیدگی میکنم ولی رسیدگی آنها آسان نیست زیرا طرز تریزویه است یکی دیگر فرمودند که این قروض را از کجا باید بدهیم بنده عرض کردم که خزانه دولت به یک اداره دیگر دولت یک پولهای داده. از کجا داده است؟ از عایدات مملکتی، بکجا باید برگردانیم؟ به عایدات مملکتی، باید یک قسمت آن را از جنس هائی که موجود است بفرریشیم و پولش را بدهیم ولی اگر این کار را نمیکنیم برای این است اگر این کار را بکنیم باید یک پول جدیدی بدهیم که باز گندم بخرند. پس باید این پول همیشه آنجا باشد که مرتب گندم بخرند و به خباز بدهند پس روی هررفته و بطور کلی باید دانست که توافقی که دولت میخواهد اداره ارزاق طهران را نگاهدارد یک مقدار از موجودی صندوقش جنس است و معادل یک میلیون دو میلیون عوض موجودی نقدی که در خزانه دولت باید باشد در انبار جنس خواهد بود و این مقدار همیشه سرمایه جاری معامله خواهد بود بین خزانه و ارزاق و بعد از مبلغ خرید و فروش جنس هرچه مازاد آن بشود بایستی بعد از آنکه حساب روشن شد از یک چیز هائی که وصولی است باید گرفت و به خزانه رد کرد و یک قسمت دیگر که غیر وصولی است (حالا یک میلیون یا دو میلیون با هرچه باشد) باید بخرج دولت گذاشت.

نایب رئیس - آقای فهمی: شما هم سؤال داشتید؟ فهمی - بعد از سؤال آقای باسائی و جوابی که فرمودند دیگر عرضی ندارم.

نایب رئیس - آقای شیروانی هم سؤالشان راجع به همین موضوع است؟

شیروانی - بله. حالا که جواب فرمودند دیگر عرضی ندارم.

نایب رئیس - آقای رفیع سؤال داشتید راجع به صاحبان بازار اطراف کیلان؟ حاج آقا رضا (رفیع) - خیر آن سؤال را کردم سؤال دیگری است، اجازه میفرمائید عرض کنم؟

نایب رئیس - بفرمائید.

رفیع - گرچه یک تلگرافی به بنده رسیده است از کیلان که در این موارد بنده سئوالی نکنم و عریضه جات شکایات را به وزارتخانه ندم برای اینکه عین آن تلگرافات را برمیگردانند به محل و آنها را بزرحت میاندازند. حتی بنده یک سئوالی کردم راجع باراضی که باسم خالصه کنار دریا است و دکاکین مردم را ضبط کرده اند آقای وزیر مالیه وعده فرمودند که تلگراف میکنند و این کار را معوق میگذارند، اخیراً تلگرافی از بندر پهلوی به بنده رسیده است که بهمان شدت باقی است و بر اثر همان نطق بنده در مجلس مشغول شده اند و یک املاک پنجساله و صد ساله مردم را متصرف شده اند. سؤال فعلی بنده راجع بگمی رانی است که اول باید از آقایان نمایندگان سؤال کنم بعد از آقای وزیر مالیه بنده از آقایان میپرسم که اگر در خیابان شاه آباد یک درشکه بخواد حرکت کند بالاخره باید دولت جلوی درشکه کرایه و شخصی را بگیرد و بگوید که شما حق ندارید مسافر حمل کنید و من باید خودم درشکه بگذارم و مسافر حمل کنم، اینطور است؟! البته تصدیق میفرمائید که خیابان بارودخانه چندان فرق ندارد.

دوات می گوید خیابان مال من است و رودخانه هم مال من است. رودخانه سفیدرود سرازیر میشود از منجیل می آید به سفید کتله میرسد به کیس بعد میرسد به حسن کیاده و میرود بدریای خزر دو طرف این رودخانه املاک مردم است. مردم این ده میخواهند بروند به ده دیگر، مرکوب خودشان، کمی خودشان را کرجی خودشان را که میخواهند سوار شوند یا کرایه بدهند دولت مانع میشود، این طرف ملک مالک است، طرف

دیگر هم ملک مالک و بعلاوه رود خانه سفیدرود هر ده سال یکمرتبه برخلاف عادت سرازیر میشود در ملک اشخاص و مجرای رودخانه تغییر میکنند و نیم فرسخ ملک مردم زیر آب میرود. با این حال وزارت مالیه قدغن کرده است که گمیرانی منحصر به من است و چون در مجلس شورای ملی مالیات گمیرانی را لغو کردیم از این راه تحصیلدار مالیه یک راه دخیلی برای دولت پیدا کرده است و میگوید کسی حق ندارد در صفحات کیلان از این طرف رودخانه یک مسافر را حمل کند بطرف دیگر و اینکار مخصوص به دولت است. وزارت مالیه چند ناگمی دارد و یک تومان و پنجهزار میگردد و مسافری را حمل میکند. بنده در این موضوع خواستم از وزارت مالیه سؤال کنم که در این موضوع از روی چه قانونی مداخله میکند؟! آیا برای هر کاری مجلس شورای ملی باید رأی منفی بدهد؟! یا یک طرح قانونی باید بیاوریم پیشنهاد کنیم که مأمور مالیه فلان جا فلانطور رفتار نکند؟! بنده از این سوالات خیلی متأسفم برای اینکه سؤال میشود و نتیجه نمی بخشد و گمان میکنم خطشان را نمی خوانند زیرا که یکمرتبه بنده سؤالی کردم و ایشان تلگرافی نموده بودند و نتیجه نه بخشید این بود. موضوع سؤال بنده.

وزیر مالیه - آقایان تصدیق بفرمایند که در اغلب فضایی که نظیر این مسئله است، در مملکت ما یک فضای شتر گاو و پلنگی میشود زیرا یک نظامات مرتب و یک سوابق و یک قوانین اساسی مدونی در جریان نبوده است. مثلاً قسمت های رودخانه یا قسمت های اراضی ساحلی یعنی اراضی که آب دریا بوده است و خشک شده، یا جنگلها و از این قبیل مسائل که هنوز در مملکت ما بواسطه کمی احتیاجات صورت منظمی بخود نگرفته است گاهی اختلاف سلیقه و نظر در اینها پیدا میشود و تولید یک مشکلات اصولی میکنند. چنانچه در موضوع گمیرانی یک اعتراضی آقای

بدون آنکه مزاحمتی برای مردم فراهم شود و آنوقت هم مقصود شما که زحمت وارد نیامدن مردم از این راه و آزادی کسب است حاصل میشود و هم مقصود دولت که نظارت در تنظیمات است حاصل خواهد شد.

نایب رئیس - آقای رفیع

رفیع - عرض کنم. آقا فرمودند اگر یک پولهایی گرفته میشود (و مساعد بودند با گرفتن آن) از نقطه نظر تنظیم است که از این راه برو و از آن راه نرو. بنده عرض میکنم از نظریه شهرها میتواند دستور بگیرند و بدون اینکه مالیه پول بگیرد همانطور که نظریه به درشکه چیها میگوید به آنها هم بگویند فلانطور کنید بدون این که مأمور مالیه دم رودخانه بایستد و چیزی بگیرد، این کار ربطی به پول گرفتن ندارد. شما چرا مردم را از حقوق خودشان محروم میکنید؟! و محروم میکنید که در کمیهای خودشان مسافر ببرند؟ این حق را ندارید. البته وقتی یک وزارت خانه به مأمورین خودش گفت که هر کس ده تومان پنج تومان اضافه عایدی درست کرد فلان مبلغ به او اضافه حقوق میدهیم این شخص میرود و یک عایدی اینطورها درست میکند. بنده عرض میکنم هر کاری را که شما میخواهید در مملکت بکنید تا مجلس شورای ملی هست باید اول بیاورید به مجلس شورای ملی و مطرح شود وقتی که رای داد آنوقت شروع کنید و مخصوصاً بنده تقاضا میکنم که از طرف وزارت مالیه قدغن بشود که یک دینار از مردم مأمور مالیه حق گرفتن ندارد و هر کسی برای راندن گمی خودش آزاد است.

نایب رئیس - چون عده کافی نیست اگر آقایان

اجازه میدهند چند دقیقه تنفس داده شود؟

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و بفاصله

سه ربع ساعت مجدداً تشکیل گردید)

وزیر مالیه - در تبصره اول لایحه دو دوازدهم که از مجلس گذشته است بواسطه یک عبارتی که در آنجا هست یک اشکالات قانونی در اداره پیش آمده به این ملاحظه

بر طبق يك لایحه اصلاح تبصره اول قانون دو دوازدهم اردی بهشت و خرداد را بنده تقاضا میکنم. يك لایحه هم راجع به دو دوازدهم تیر و امر داد است تقدیم میشود. نایب رئیس - مراجعه بکمسیون بودجه میشود.

آقای روحی پیشنهاد فرموده اند خبر کمیسیون محاسبات راجع به تعمیر مقبره فردوسی در اول دستور واقع شود مخالفی نیست؟

(گفته شد. خیر)

نایب رئیس - ماده واحده قرائت میشود.

(مضمون ذیل خوانده شد)

ماده واحده - مجلس شورای ملی به اداره مباشرت مجلس اجازه میدهد از صرفه جوئیهای بودجه هذه السنه ۱۳۰۶ مجلس شورای ملی آخر سنه مزبوره مبلغ بیست هزار تومان برای ساختمان مقبره حکیم ابوالقاسم فردوسی در طوس اختصاص دهد تا توسط انجمن آثار ملی علاوه بر وجوه اعانه مأخوذه باین اسم مطابق نقشه که انجمن آثار ملی تسلیم مینماید با نظارت اداره مباشرت مجلس بمصرف برسد.

مقبره - از تاریخچه که اداره مباشرت مجلس حاضر بودن وجه را بانجمن آثار ملی اخطار نماید انجمن مزبور مکلف است در ظرف دو ماه ساختمان مقبر را شروع نماید

نایب رئیس - آقای فیروز آبادی

فیروز آبادی - البته همه آقایان بزرگی مقام حکیم ابوالقاسم فردوسی را میدانند بزرگی او را اشعار عالی شاهنامه شهادت میدهد و خدمات ایشان را همه در نظر دارند و البته باید هر شخص بزرگی را که خدمت باین مملکت کرده است خدمتگذاران مملکت خدمات او را محترم بشمارند. اما حالا به بینیم محترم شدن خدمت به چیست؟ آیا باین است که بیست هزار تومان یا ۲۵ هزار تومان از مردم گرفت و بجهت او یک مقبره ساخت؟ البته این مقبره که ساخته میشود به ۲۰ هزار تومان سالی پانصد تومان تعمیر میخواهد و

سالی بانصد تومان هم خرج مستحفظ و بعضی ترتیبات دیگر که در هر حال سالی یکهزار تومان خرج دارد. بعد از آنکه ساخته شد این خرج را میدهد یا نمیدهد؟ اگر خرج آزا ندهید که دو مرتبه يك جای خرابی خواهد شد و اگر بدهید از کجا بدهید؟ و که بدهد؟ علاوه بر این قدردانی از خدمات ایشان و احترام خدمات او عرض کردم بساختن مقبره نیست بلکه باین است که آثار ایشانرا محفوظ بدارند و کتاب شاهنامه را چنانچه امیر بهادر کرد چاپ کنند و بدست مردم بدهند بلکه مجاناً مردم داده شود بلکه بروند بیست هزار تومان از مردم بگیرند و يك جائی را بسازند و بعد مرور خراب شود. از همه اینها گذشته بنده با این قبیل چیزها مخالفت ندارم ولی امروز از اداره مالیه خبر آمده است که دو کرور کسر عایدی نفت دارید یعنی جلوی خرج را بگیرید. خرج اضافه و گشاد بازی را کنار بگذارید که سال دیگر دو کرور کسر نفت دارید از طرف دیگر هم اداره ارزاق الحمد لله خبر بازده کرور را داد. با این ترتیب بنده نمیدانم چطور میشود شاید ادارات دیگر هم از یس برده يك چیزی بیرون بیاورند آنوقت این ده کرور کسر بودجه را از کجا باید بدهیم اگر ندهیم که بیست و پنجهزار نفر ماشاء الله اعضاء ادارات هستند اگر حقوق آنها پنج شش ماه عقب افتاد ملاحظه بفرمائید که وضعیت از چه قرار خواهد شد. اگر بخواهیم قرض کنیم از کی قرض کنیم؟ از هر کسی هم که بخواهیم قرض کنیم يك تحمیلات و شرایط کمر شکنی به ما تحمیل خواهند کرد که حیات و استقلال ما را از دست ما خواهد گرفت بنده باین نظریات از روز اول با اضافات و باین خرجها مخالف بودم و بازم مخالفت میکنم و خدا میداند منفی باقی و اشکال تراشی را هم نمیدانم چیست. هر چیزی را مضر دانستم مخالفت میکنم میخواهد کسی با من موافقت بکنند یا نکنند این عریاض من در روزنامه ها اگر نوشته نشود در مجله مجلس نوشته می

شود بعد ها خوانده خواهد شد و ملتفت میشوید که بنده ملتفت بودم که يك عرضی را میکردم باخیر لاین شعور عرض کردم. این بود مخالفت من. روحی - (مخبر کمیسیون محاسبات) عرض کنم. مقام باعظمت فردوسی بزرگتر از هر گونه تعریف و توصیف است که بنده بخواهم عرض کنم. اینکه آقا فرمودند که مقبره مستحفظ میخواهد و باید آنجا را حفظ کرد. عرض میکنم: يك انجمنی است باسم انجمن آثار ملی که این خدمات را تعهد کرده است و البته غیر از مقبره فردوسی حفظ سایر آثار ملی را هم تعهد نموده است و اگر هم بتواند يك کمک هائسی از مردم بگیرد و اگر هم محتاج شد لابد يك کمکی از دولت خواهد گرفت و ما نمیتوانیم يك چنین بنائسی را معلق بگذاریم برای اینکه کی آزا حفظ میکنند؟ همانکه مملکت را حفظ میکنند، همانکه سایر چیزها را حفظ میکنند، این مقبره را هم حفظ خواهد کرد. يك قسمت از فرمایشاتشان این بود که این مبلغ از کجا داده خواهد شد در مملکتی که برای بیست هزار تومان خرج مقبره فردوسی بخواهند اینقدر سخت گیری بکنند و مجلس را تهدید بکنند به اینکه ممکن است استقراضی پیش بیاید و دست بطرف اجنبی دراز کنیم بنده نمیدانم چطور می شود این فرمایشات را تصدیق کرد؟ من تصور می کنم برای این بیست هزار تومان نه هیچ قرض پیش بیاید و نه دست پیش بیگانه دراز کردن، بلکه از محل سرفه جوئی های مجلس داده می شود، آقای حاج حسن آقاملک الان وکیلند و سه ماه است حقوق نگرفته اند از این محل ها داده می شود و مربوط به هیچکس نیست تصور بفرمائید ایشان حاضر بودند و حقوقشان را میگرفتند در کمیسیون هم این موضوع را بنده با آقای فیروز آبادی عرض کردم و تصور نمیکردم که دیگر در مجلس اظهاری بفرمایند و هیچ انتظاری نداشتم زیرا در کمیسیون عرض کردم که این مخالفت ها خوش آیند نیست. مسائل دیگر پیش می آید که اگر

بخواهید صرفه جوئی کنید میتوانید در بودجه و يك چیزهای دیگر صرفه جوئی بکنید. و بعلاوه منفی باقی را بنده نمیدانم آقا چطور تشخیص داده اند در تمام قضایا عقیده حضرتعالی منفی است بالاخره آنها محدودی دارد، وقتی که بودجه آمد هر چه شما از این فرمایشات بفرمائید بنده باشما شریکم، شهریه بیاورند بفرمائید ندهند ولی راجع به قبر فردوسی خوش آیند نیست و این بیست هزار تومان را باید با نهایت طیب خاطر داد و این مبلغ در مقابل خدمات او کوچکترین پاداش است.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

آقا سید یعقوب - بنده مخالفم

نایب رئیس - بفرمائید

آقا سید یعقوب - بنده میخواستم بعنوان مخالفت به آقای فیروز آبادی عرض کنم که خدمات فردوسی خیلی بیشتر از این چند هزار تومان پیش ما قیمت دارد کسی که میگوید:

بسی رنج بردم در این سال سی

عجم زنده کردم از این پارسی

امروز روح ایران رنده است از این خدمت و به این اشعار، حقیقه بالا ترین خدمت برای حفظ بقای ایران قدر دانی از خدمات این شاعر بزرگ است که حقیقه هم شیعه بوده است. من نمیخواهم وارد این موضوع بشوم و نمیتوانم از خدمات این حکیم بزرگ قدر دانی کنم بنده که مته بخشاش می گذارم حاضر هستم که از خودم صد تومان بدهم برای اینکه معلوم شود ملت ایران قدر دان است نسبت بکسانی که در راه استقلال و ترقی معارف این ملت قدم برداشته اند، البته حضرتعالی هم آزادید مقید نیستید ولی بنده عرض میکنم آن کسانی که خدمت برای استقلال مملکت و ملت کردند باید ما فدای آنها بشویم تا سر مشق برای دیگران بشود ولی يك نکته را بنده عرض میکنم راجع بانجمن آثار ملی که هیچ رسمیت

ندارد. مجلس شورای ملی بدوالت رسمیت میدهد آقایان: مسؤل ما دولت است. انجمن فلان، سوسیته فلان....

نایب رئیس - در باب کفایت مذاکرات بفرمائید.

آقا سید یعقوب - اجازه میدهید عرض کنم، اجازه نمیدهید عرضی ندارم. بنده از اخطار میترسم نایب رئیس - رأی میکنیم به کفایت مذاکرات آقایان موافقین قیام فرمایند.

(جمعی قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب نشد

(آقا سید یعقوب از محل خود بطرف کرسی نطق حرکت نمودند)

نایب رئیس - (خطاب به آقا سید یعقوب)

نوبت شما نیست. آقای احتشام زاده

احتشام زاده - موافقم

نایب رئیس - آقای ارباب

ارباب کیخسرو - موافقم.

نایب رئیس - آقای افسر

افسر - بنده نوبت خودم را به آقای آقا سید یعقوب میدهم.

آقا سید یعقوب - اولاً بنده آروز عرض کردم که بقدر امکان حفظ مقام مجلس را می کنم.

بنده که اجازه خواستم خیال کردم که بعد از اجازه آقای فیروز آبادی است این بود که بنده باشدم سر بنا و خواستم صحبت کنم، عقیده بنده در این موضوع خیلی روشن است، قانون اساسی و اساطیری که ما باید مطابق آن اساطیر رفتار کنیم این است که مجلس شورای ملی در مقابلش دولت مسؤل است، اگر دولت بخواهد برای اجرای يك قانونی کسی را نحت نظر بگیرد من مخالف نیستم، ولی وزراء در مقابل ما مسؤل هستند

اگر امروز ما تشخیص دادیم که فردا از صرفه جوئیهای مجلس بیست هزار تومان خرج شود و انجمن آثار ملی عمل نکرد بنده که يك نفری هستم میخواهم سؤال کنم از که سؤال کنم! سؤال بنده کی است؟ بنده عقیده ام این است که خود اعضای کمیسیون هم قبول بفرمایند و يك وزیر را سؤال قرار دهند، با وزیر معارف، با وزیر فواید عامه (چون این کار از امور عام المنفعه است) یا وزیر مالیه را که اگر این عمل نشد يك کسی باشد که سؤال نمایندگان باشد. يك مسئله دیگری که میخواهم عرض کنم اینست که حالا که مجلس يك قدمی برداشته است نکته را که آقای فیروز آبادی بیان کردند و درست ادا فرمودند در نظر بگیرد و من فوق العاده علاقه دارم که بنائی درست میشود محفوظ بماند و اصل مسلم محفوظ ماندن بناء است و اینرا معلوم نکرده اند که چگونه محفوظ میماند و وقتی انشاء الله ماموق باین کار شدیم چطور باید نگاهش داریم. بنده این مطلب را در يك کتاب خود نوشته ام که رقم سر قبر مولوی دیدم مقبره مولوی بقدری مزین و بقدری مطمئن و باشوکت است لکن مقبره اسانید ما هیچوجه اهمیت داده نمیشود، این یکی از دردهائی بود که در دل بنده همیشه بود و میخواستم بکروزی برسد که عرض کنم انشاء الله اگر ما موفق به این کار شدیم اولاً باید معلوم شود که کی سؤال است و ثانیاً برای اینکه در آتیه هم محفوظ بماند باید در نظر گرفته شود که حفظ آن بچه صورت است.

نایب رئیس - آقای احتشام زاده

احتشام زاده - بنده در این موضوعی که آقای آقا سید یعقوب فرمودند خیلی متشکرم. البته وظیفه ایرانیان است که نسبت به يك چنین موضوعی علاقه مند باشند و باید خیلی افسوس خورد که در این کار غفلت شده است و چنین کار مهمی بتأخیر افتاده است. در این موقع که انجمنی باسم انجمن آثار ملی از يك سلسله مردمان فاضل یا تقوی برای حفظ آثار تاریخی ایران بر پا شده

است، البته وظیفه مجلس شورای ملی هم این بود که کمک و مساعدت به آن انجمن بکنند شاید انشاء الله زود تر موفق به این قبیل کارها شوند. ولی اعتراضی را که آقای آقا سید یعقوب فرمودند این بود که انجمن آثار ملی نمیتواند در مقابل مجلس سؤال باشد و باید دولت سؤال باشد. بنده عرض میکنم اگر توجه بفرمائید این انجمنی است که تأسیس شده برای يك سلسله کارهائی و یکی از آنها تعمیر مقبره فردوسی است البته وزارت معارف از نظر وظیفه و نظارتی که در این قبیل مسائل دارد مخصوصاً مسئولیت دارد که این قبیل کارها را نظارت بکند و بعلاوه مخصوصاً در این لایحه هم تأیید شده است که باید در تحت نظر اداره مباشرت مجلس شورای ملی باشد اما اینکه فرمودند چطور مراقبت میکنند و حفظ میشود عرض میکنم يك انجمنی برای این کار تشکیل شده است و يك اعانه های زیادی هم از اطراف جمع آوری شده است البته این انجمن عهده دار تعمیرات این مقبره خواهد شد و بعلاوه امروز مسئله ساختمان مقبره مطرح است نه مخارج نگاهداری چنانچه انجمن آثار ملی محتاج شد که يك کمک هم از این حیث بخواند دولت و مجلس شورای ملی چنانچه در این امر موافقت کرده اند در آن کار هم موافقت خواهند کرد. در هر صورت این مسئله را نباید دخالت داد به موضوع ساختمان مقبره، عجلاناً مجلس شورای ملی این شرکت را در تأسیس مقبره فردوسی میکند و البته اگر در آتیه هم لازم شد برای مخارج نگاهداری مقبره کمک خواهد کرد.

وزیر مالیه - البته این امر بزرگی را که آقایان نمایندگان محترم مقدم و پیش قدم شده اند بهترین کارها است و محتاج به این نیست که در اطراف آن هیچ نوع بحثی بشود و هر قدر دانی که بشود کافی نیست و خود این عمل قدر دانی است، يك اشکالی در این جا هست و آن راجع به قسمت فورمالیته است راجع باینکه این خرج را که انجمن

آثار ملی میکند چه صورتی خواهد داشت کی مسئول است؟ آیا دولت مسئول است؟ در این جا باید يك تذکری عرض کنم و آن این است که انجمن آثار ملی يك انجمنی است که هیچ جنبه دولتی ندارد بلکه فقط يك جنبه معارفی و ذوقی و ملی دارد. و البته در موقع انجام وظیفه در يك قسمت های کارش ممکن است مربوط بشعب دولت و وزارتخانه ها بشود و مخصوصاً ارتباطش با وزارت معارف خیلی است و هر خبیلی از قضا با وزارت معارف ارتباط و مکاتبه داشته و دولت هم از خدمات این انجمن فدر دانی کرده و در هر موقع که انجمن لازم دانسته است دولت يك کمک های مالی هم میاور کرده. بنده چون خودم عضو انجمن آثار ملی هستم بنام انجمن از دولت های وقت که وسایل پیشرفت کار را فراهم کرده اند تشکر میکنم انجمن آثار ملی قریب یکسال است که در این قسمت مشغول کار است و برای ساختن مقبره فردوسی اهتمامانی کرده و يك اعانه هائی هم جمع کرده و يك پول هائی الان برای اینکار موجود دارد. ولی البته آقایان میدانند این پولی که انجمن زحمت فراهم کرده برای این مقصود کافی نیست. و محتاج به يك کمک هائی است و البته بهتر این است که از يك محلی که محتاج به پیشنهاد تصویب هیچکس نباشد فراهم شود و از این جهت از محل خود مجلس شورای ملی و حقوق شخصی آقایان نمایندگان در نظر گرفته شد که باین وسیله از صرفه جوئیهای حقوق آقایان نمایندگان يك کتی برای ساختمان و تکمیل لوازم مقبره مرحوم فردوسی تهیه بشود. این راه باید عرض کنم که البته مجلس شورای ملی در جمیع مسائل پولی و بودجه مختار است ولی مسلماً این حق را از نقطه نظر بودجه مجلس و در قسمت حقوق خودشان زیاد تر است باین جهت اینطور در نظر گرفته شده که در تحت نظارت اداره مباشرت مجلس باشد و مناسبت این مسئله هم این بود که این پول مال خود مجلس و جز و صرفه جوئی مجلس است هیچ مانع و محذور قانونی ندارد. اما از ذکر این جمله که: «انجمن

آثار ملی این کار را میکند» آقایان نباید هیچ ابان و امتناعی داشته باشند. زیرا بهترین وسیله عملی شدن این کار همین است که توسط این انجمن بشود فرضاً هم که دست دولت باشد و دولت بخواند اینکار را بکنند باز توسط این انجمن خواهد آمد از طرف دیگر ذکر این جمله که در تحت نظر اداره مباشرت این پول خرج خواهد شد اینهم کاملاً منطقی و از روی فلسفه است. برای اینکه این صرفه جوئی مال خود مجلس است. و البته اداره مباشرت مجلس هم باید نظارت داشته باشد حالا اگر بعضی از آقایان میل داشته باشند که از نقطه نظر جنبه معارفی که اینکار دارد وزارت معارف یا وزیر معارف را هم در این موضوع دخالت بدهند این هم يك مسئله است. ولی به عقیده بنده این دخالت يك الزام قانونی نیست برای اینکه این جور مؤسسات را همیشه باید تشویق کرد. و این یکی از مسائل اصولی است که ما باید همیشه سعی کنیم که مؤسسات خصوصی را در مملکت تشویق کنیم و نباید ملت و مردم خودمان را همیشه طوری تربیت کنیم که اینها يك شعبه و ماشین ادارات باشند و هی رتشکیلات اداره و وزارتخانه افزوده شود. بلکه باید يك کاری بکنیم که افراد این مملکت خودشان هر کدام به تناسب ذوق و فکر خودشان دور هم جمع شوند و مسائل عام المنفعه را در نظر بگیرند و راجع باین نوع مسائل مفید عام المنفعه تشریک مساعی کنند و حالا اگر در مملکت ما یکی دو مورد هم از این قبیل مؤسسات پیدا شود باید با کمال شوق و شغف بآنها کمک کرد تا نتایج بدست آید که اسباب تشویق دیگران باشد. وقتی يك عده بنام انجمن آثار ملی آمدند و دور هم جمع شدند و زحمت کشیدند و یکسال وقت صرف کردند و برای يك مسئله مفیدی اهتمام کردند باید مجلس شورای ملی هم بآنها کمک کند تا در نتیجه این کمک مقبره فردوسی با يك عظمتی ساخته شود. البته هیچ عظمی را مانعی توانیم با مقام بزرگ او برابر بدانیم ولی بقدری

که امروزه در وسع ماها است این انجمن میخواهد این مقبره را بسازد و در اینصورت البته او را باید تشویق کرد تا نظائر این کارهای مفید در مملکت زیاد شود. ما نباید همیشه خودمان را گرفتار يك فرمالیته هائی بکنیم که بعد دچار زحمت شویم باین جهت همین نظریه که فعلاً اتخاذ شده خیلی خوب است و بهترین راه عملی شدن هم همین است و چون آقای آفاسید یعقوب بمناسبت یکی از اشعار فردوسی را قرائت فرمودند بنده هم بمناسبت يك شعر دیگر فقید مزبور را عرض می کنم که می گوید:

زرکی سراسر به گفتار نیست

دو صد گفته چون نیم کردار نیست

نایب رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - عرض میکنم چون این لایحه از ارایج دولتی نبود بنده نفهمیدم حضرت آقای وزیر مالیه به چه نظر از آن دفاع فرمودند. در هر صورت با این لایحه کاملاً موافقم و اگر يك مبلغ زیاد تری هم بود بنده موافقت میکردم. زیرا این شخص بزرگ خیلی خیلی بیش از اینها حق بگردن ما دارد و ما باید همیشه و همه روزه خدماتی که بزرگان مملکت ما باستقلال و حیثیات و شرافت ما و نسبت برنده کردن اساس زبان آباء و اجداد ما بذل مساعی کرده اند در نظر بیاوریم و از آنها قدر دانی کنیم اگر يك صدائی هم در این جا بلند شد راجع باین بود که این انجمن آثار ملی با اینکه بنده هم میدانم متشکل از بزرگان و سنادید قومند و تمام افراد این انجمن قابل اعتماد سهل است که اگر فوق اعتماد هم لفظی بود بایستی در باره ایشان اطلاق شود. ولی مجلس شورای ملی باید همیشه اوقات اصول را رعایت کند بواسطه اینکه این مورد يك مورد فوق العاده مهمی است. البته افراد طرف اعتماد و رأی هم در باره شان داده میشود ولی ممکن است فردا طور دیگری پیش بیاید و این يك سابقه بشود و از این پیش آمد سوء استفاده شود. ولی در مقابل

مجلس دولت مسؤل است و پول هم جزو پول خزانه عمومی مملکت است و در قسمت اجرا بیانش دولت مسؤل است لیکن آقای ارباب يك تذکری دادند و فرمودند که این پول منحصرأ اعانه است و ما باید اسم آن کسی یا آن محلی که این اعانه باو داده میشود ذکر کنیم فرضاً اگر این طور هم باشد باز نه این است که مسؤل ما در مقابل این پول انجمن آثار ملی باشد. اگر در تحت این عنوان که ما اعانه میدهیم برای تعمیر مقبره مرحوم فردوسی علیه الرحمه بتوسط يك اشخاصی که طرف اعتمادند این پول اعانه را بآنها میدهیم بنده هم موافقم ولی اگر غیر از این است باین معنی که اگر انجمن آثار ملی در مقابل ما مسؤل نیست پس خوب است آقایان هم باینده موافقت بفرمایند که يك همچو سابقه گذاشته نشود.

نایب رئیس - آقای ارباب

ارباب کیخسرو - در جواب آقای فیروز آبادی گرچه آقایان دیگر هم اظهاراتی فرمودند ولی بنده هم در کمیسیون خدمتشان عرض کردم. ما همه وقت در موقع حرف همه چیز میکوئیم. ولی هر وقت که بعمل نزدیک میشویم مسئله را بطرفه میگذرانیم. همیشه میکوئیم قدر خدمت و خیانت را باید دانست در مقابل خدمت باید قدر دانی کرد و در مقابل خیانت باید مجازات کرد. ولی موقع عمل که میرسد مشکلات بر میخوریم. بنده در آن جلسه که این طرح را تقدیم کردم عرض کردم در حد خودم نمی بینم که راجع مرحوم فردوسی چیزی عرض کنم. برای اینکه کسی که زنده کنند يك ملت و مملکتی بوده است حرف زدن بنده در قبال او جز توهین بآن شخص چیز دیگری نیست. در مملکت خرج خیلی زیاد میشود بنده عرض میکنم يك قسمت عمده از خرج هائی که میشود در واقع تلف میشود. ولی این جور خرج هائی تلف نمیشود و برای مملکت باقی میماند. این جواب فرمایش ایشان. اما راجع باین قسمت که آقای کازرونی فرمودند بنده عرض میکنم چون مجلس در ضمن بودجه

خودش يك اعتباری بدارد مباشرت داده است و در ضمن آن اعتبار اجازه این کمک را هم میدهد از همین نقطه نظر که این پول متعلق به مجلس است اجازه داده که این خدمت اساسی و ملی را شروع کنند و برای اینکه آقایان نمایندگان محترم مطمئن باشند که اداره مباشرت این کمک را خواهد کرد این است که اینطور نوشته شده. بنده عرض میکنم که اداره مباشرت در اینکار نظارت میکند زیرا همان طوری که آقای کازرونی فرمودند اشخاصی که در این انجمن آثار ملی عضویت دارند جای تردید نیست که هر يك از آنها قابل همه گونه اعتمادند. آنها داوطلب انجام این خدمت شده اند برای اینکه آثار ملی را حفظ کنند این انجمن تصمیم گرفته که در هر جا که آثار ملی موجود است از قبیل مقبره فردوسی یا جای دیگر در هر کجا که هست آنرا حفظ کنند و محفوظ بدارند و حالا برای اینکه باین انجمن کمکی شده باشد تا بتواند این مقصود را انجام دهد این طور در نظر گرفته شده یعنی کمیسیون این طور صلاح دیده که این مسئله را بصورت قانونی در آورد و اداره مباشرت هم نظر باینکه این پول مال مجلس است نظارت خواهد داشت و باین توضیح دیگر بنده اشکالی در این جا نمی بینم

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

نایب رئیس - مذاکرات کافی است؟ (جمعی از نمایندگان - بلی) پیشنهاد آقای یاسائی قرائت میشود (مضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم بعد از (مقبره حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی) اضافه شود و (تعمیر مقبره خیام در نیشابور.)

نایب رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - عرض میکنم مقبره حکیم خیام واقع است در نزدیکی قریه معموری در نیشابور و نزدیکی امامزاده محمد محروقی که يك جای خیلی باصفائی است و گویا مرحوم

نیرالدوله آن مقبره و امامزاده را تعمیر کرده است. مقبره خیام که در نزدیکی آن امامزاده واقعست خیلی بد نما است. کراراً بنده آنجا رفته ام و هر وقت رفتم حقیقتاً متأثر شده ام و هر خارجی که به آنجا میاید و این منظره را می بیند متأثر میشود با اینکه میدانید رباعیات و اشعار حکیم خیام در اروپا چقدر مورد تقدیر است و با اینکه ساختمان این مقبره چندان خرجی ندارد چرا ما باید در اینکار بی اعتنائی کنیم. زیرا ساختمانی که امامزاده دارد تقریباً ابرو مندانه است و تعمیر مقبره فقط بین پانصد و هزار تومان خرج دارد تا بصورت خوش در آید. از این جهت بنده پیشنهاد کردم که از این مبلغ بیست هزار تومان ضمناً تعمیر مقبره حکیم خیام هم بعمل آید. اینکار خرج زیادی لازم ندارد. اگر می خواستیم يك مقبره مخصوص برای او درست کنیم البته زیاد خرج داشت ولی چون در جوار و قرب امامزاده واقعست که آن امامزاده ساختمان عالی دارد خرج زیادی ندارد و آن محل در يك جای با صفا و با زهتی است و در نزدیکی نیشابور واقعست و در مجاورت همان دهی است که خیام در او سکنا داشته است کراراً از طرف خارجی ها آمدند و اجازه خواسته اند که این مقبره را تعمیر کنند و دولت ایران بآنها اجازه نداده است. حالا که خارجی ها می آیند و میخواهند این مقبره را تعمیر کنند هیچ سزاوار نیست که خودمان این کار را نکنیم و باید دانست همان مفاخری را که حکیم ابوالقاسم فردوسی برای ما نهیه کرده همان مفاخر را هم حکیم خیام نهیه کرده است از این جهت بنده پیشنهاد کردم که در ضمن این ساختمان تعمیر مقبره حکیم خیام هم بعمل آید.

مخبر کمیسیون محاسبات - عرض میکنم البته هیچکس منکر مقام ارجند بزرگ خیام نیست ولی هرکاری را باید در موقع خودش کرد و ممکن است حالا يك نفر دیگر از آقایان پیشنهاد کند که مقبره ناصر خسرو را هم از این پول و اعتبار

تعمیر کنند. البته ما تمام اینها را باید پاداش بدهیم و از خدمانی که باین مملکت کرده اند از آنها قدر دانی کنیم ولی حالا از رفیق محترم خودم آقای باسائی تقاضا میکنم پیشنهادشان را پس بگیرند و طرحی پیشنهاد کنند که از عایدات ۱۳۰۷ يك بناي باعظمتي هم برای مقبره مرحوم حکیم خیام ساخته شود. اولاً گمان نمی کنم با پانصد تومان بشود يك مقبره را درست تعمیر کرد آهم مقبره خیام که مقام ارجندی را حائز است. پس بنده عقیده دارم فعلاً پیشنهاد شان را پس بگیرند. اداره مباشرت هم موافقت خواهد کرد که از صرفه جوئی های سال نو يك مقبره هم برای خیام بنا کنند خلاصه آنکه این پول جزئی قابل تقسیم و انقسام نیست و بهتر این است که فعلاً با این پول مقبره مرحوم فردوسی ساخته و تعمیر شود

نایب رئیس - آقای ارباب

ارباب کیخسرو - آقای باسائی در این خصوص قبلاً به بنده هم تذکر داده بودند ولی بنده خدمتشان عرض کردم که موضوع مقابر و آثار کلبه اشخاص نامی و برجسته مملکت در انجمن آثار ملی مطرح است. انجمن نظر خاصی نسبت به فردوسی نداشته و آثار تمام اشخاصی بزرگ را مطرح کرده منتهی تصدیق میفرمائید که یکی یکی باید تمام کنند تا عملی باشد و دچار اشکال نشویم. بنده هم همان عقیده آقای روحی را دارم. خوب است آقای باسائی برای اینکه مسائل باهم مخلوط نشود پیشنهادشان را پس بگیرند و بنده بایشان قول میدهم که انجمن راجع به همه اینها اقدام خواهد کرد و عنقریب ترتیبش را خواهد داد.

باسائی - از نقطه نظر اینکه بنده میل دارم که هرچه زودتر این ماده واحده تصویب شود و ساختمان مقبره فردوسی بعمل آید پیشنهادم را مسترد می کنم در صورتیکه همه میدانند که انجمن آثار ملی از چه اشخاص محترمی هستند و از همین نظر است که ما اسم آنها را

نامسؤل باشند بنا بر این مسؤل قرار دادن اینها را گمان نمیکنم کار خوبی باشد وزارت معارف مسؤل این کار است منتهی البته در این قبیل امور برای جلب نظر يك اشخاصیکه سابقه دارند از این انجمن دعوت میکنند و با نظریه آنها کار میکنند ولی این مسئله مربوط باین نیست که ما برخلاف سابقه این انجمن را مسؤل قرار دهیم. اگر این ترتیب بشود آنوقت فردا يك انجمن های دیگری تشکیل میشود و يك اختیاراتی هم باید بآنها داده شود این برخلاف سابقه است. پس بهتر این است که وزیر معارف مسؤل باشد.

روحی (مخبر) - عرض میکنم در همه جای دنیا این قبیل مؤسسات هستند و همانطور که آقای وزیر مالیه توضیح دادند مردم باید جمع شوند و کارهای مفید عام المنفعه را صورت دهند. مثلاً دوا این شعرا را طبع کنند و آثار آنها را حفظ کنند. تازه پس از مدتهای زیاد که در مملکت ما انجمنی بنام انجمن آثار ملی برای حفظ آثار ملی تشکیل شده و مرکب از اشخاص لایق و کافی هستند و يك زحماتی کشیده اند ما باید آنها را تشویق کنیم بعلاوه چه ضرر دارد که ما باینها رسمیت بدهیم زیرا اینها مبتکر این فکر بوده اند پیشقدم بوده اند و يك مبلغی هم غیر از این بیست هزار تومان پولی است که خود آنها جمع آوری کرده و بطور اعانه گرفته اند در اینصورت بنده عقیده ندارم که در سر این جزئیات اینقدر ما کشمکش کنیم. علاوه اگر ماده را درست دقت فرمائید ملاحظه خواهید فرمود که اداره مباشرت در تمام این مخارج نظارت و مراقبت خواهد کرد و البته وقتی که يك هیئتی بنام انجمن آثار ملی از مردمان صالح تشکیل شد البته خودشان نمیگذارند که این پول بیخود خرج شود اینک فرمودند باید تحت نظر وزارت معارف باشد بنده تصور میکنم در اینصورت نقض غرض خواهد بود و می ترسیم فردا مورد اعتراض آقای فیروز آبادی واقع شویم. زیرا برای اینکار ممکن است يك ميز صندلی هائی

قرار دهند و مطلب صورت دیگری پیدا کند از این جهت استدعا دارم آقایان درست بعرض بنده توجه فرمائید و امیدوارم آقای رفیع پس از این عرایض بنده پیشنهاد خودشان را پس بگیرند. و چون جزو نظامنامه رسمی انجمن آثار ملی مذکور است که وزیر معارف وقت همیشه عضو افتخاری این انجمن خواهد بود در اینصورت منظور ایشان تأمین خواهد شد و جای نگرانی نیست از این جهت بنده استدعا دارم آقای رفیع پیشنهادشان را مسترد دارند که اسباب معطلی این لایحه نشود.

(در این موقع جمعی از آقایان نمایندگان از مجلس خارج شدند)

حاج آقارضا رفیع - بنده پس میگیرم.

نایب رئیس - آقای دادگر

دادگر - بنده در باب وضعیت مجلس عرض دارم شیروانی - آقایان میروند بیرون آن وقت میخواهند و میایند.

نایب رئیس - رأی میگیریم. آقایانیکه پیشنهاد آقای رفیع را قابل توجه میدانند قیام فرمایند.

(معدودی قیام کردند)

نایب رئیس - قابل توجه نشد. پیشنهاد آقای عدل (باین عبارت قرائت شد)

پیشنهاد میکنم در ماده واحده پس از عبارت در طوس اختصاص دهد نوشته شود نادر تحت نظر انجمن آثار ملی علاوه بر جوه اعانه مأخوذه باین اسم مطابق نقشه انجمن مزبور توسط اداره مباشرت مجلس بمصرف برسد.

عدل - عرض میشود در این جا يك مطلبی است که مخالفین اظهار میکنند و آقایان موافقین عرض نمیکنم حالیشان نمیشود ولی عرض میکنم قدری کافر ماجرائی میکنند. ما نمی گوئیم اطمینان بانجمن آثار ملی نداریم البته داریم و کارهای آنها را هم خیلی تقدیس میکنم و این مقبره را هم خیلی لازم میدانیم غیر از اینکه

میگوئیم اینکه شما می نویسد (انجمن مزبور مکلف است) این مکلف کردن در مقابل مسؤلیت است یعنی مسؤل را میشود مکلف کرد . مجلس شورای ملی مخارج را دو قسم ممکن است تصویب کند یکی وجهی است که برای اصلاحات مملکتی تصویب میکند و توسط دولت خرج میشود و در مقابل این تصویب مجلس و خرج البته دولت مسؤل است و اگر کم و زیادی بشود از هیئت دولت سؤال بالاستیضاح و مؤاخذه میکنیم يك پولى هم هست که مجلس برای خودش تصویب میکند و برای اینکار هم هر شاه به شش ماه سه نفر مابستر انتخاب میکنیم که این سه نفر مباشر در واقع مسؤل مخارج هستند که اگر کم و زیادی شد باید در مقابل نمایندگان توضیح دهند . حالا این انجمن آثار ملی يك اشخاص مبرز و محترمی هستند که بایک فکر های عالی و يك نیت های خیلی خوبی يك کار هائی کرده اند . این پول را مجلس از خودش میدهد آقای حاج آقارضا پیشنهاد کردند که وزیر معارف مسؤل باشد . این پول مال دولت که نیست تا وزیر معارف مسؤل باشد . این پول مال مجلس است منتهی پیشنهاد این بنا را انجمن آثار ملی کرده است ولی چون پول مال مجلس است و اداره مباشرت هم از مجلس است او باید این خرج را بکند . پس باید مباشر مجلس این خرج را بکند و آن روزیکه آقای ارباب این پیشنهاد را آوردند بنده میخواستم این مطلب را عرض کنم که ما اینرا تصویب میکنیم مشروط بر اینکه خود ارباب مباشر این خرج و عمل باشد و بنده تصور میکنم در میان آقایان کسی نباشد که در کفایت آقای ارباب تردیدی داشته باشد . و اگر انجمن آثار ملی هم متصدی این کار باشد باز باید مباشرت خرج را بایشان واگذار کنند پس انجمن آثار ملی در مقابل ما مسؤل نیست ما باید مباشر خودمان را مکلف قرار دهیم منتهی در تحت نظر انجمن آثار ملی باشد .

روحی - عرض میکنم خوبست توجه بفرمائید این فکر مال اداره مباشرت مجلس نبوده است . انجمن آثار

ملی مدتها است که در صدد است مقبره فردوسی را تعمیر کند . مبالغی هم خودش اعانه جمع آوری کرده است زحمت کشیده نقشه اینکار را تهیه و میزان مخارج را برآورد کرده است منتهی مجلس حالا کمک میکند . و در واقع این يك اعانه است که از طرف مجلس بانجمن آثار ملی داده میشود . شما می توانید از نقطه نظر پول خودتان بگوئید که اداره مباشرت مجلس در این کار حق نظارت دارد اما کلیه اختیارات را از انجمن آثار ملی نمیتوانید بگیریید . بجهت اینکه آنها زحمت کشیده اند و مقدم بوده اند و اعانه جمع کرده اند در این صورت چطور مای توانیم حقشان را سلب کنیم بلی اداره مباشرت مجلس بآن اندازه که پول میدهد مسؤلیت و حق دارد نظارت کند تا این قسمت را بنده میتوانم قبول کنم و الا مابقرا نمیتوان قبول کرد

نایب رئیس - رای میگیریم بقابل توجه بودن پیشنهاد آقای عدل . آقایانیکه تصویب می کنند قیام فرمایند .

(چند نفری قیام کردند)

رئیس - قابل توجه نشد . پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب .

(با این کیفیت خوانده شد)

پیشنهاد میکنم از کلمه مطابق نقشه تا میدارد حذف شود .

آقا سید یعقوب - از آقایان خواهش میکنم هیچ صحبت نکنند زیرا بنده کاملاً فهمیده ام مقصود چیست فردا در اینجا خواهند آمد و يك موضوعی برای این انجمن درست میکنند بنده از این کلمه (انجمن آثار ملی میترسم) ما چکار داریم که انجمن آثار ملی چیست . اگر این ترتیب باشد بنده میدانم که فردا يك بودجه برای انجمن آثار ملی میآورند آنوقت بنده باید سر پا بلند شوم و در اینجا فریاد کنم و داد کنم . پس فردا است که لایحه ماهی هفتصد و پنجاه تومان برای رئیس انجمن

نایب رئیس - رای میگیریم . آقایانیکه این پیشنهاد را قابل توجه میدانند قیام فرمایند .
(عده زیادی قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد . پیشنهاد آقای بامداد بعضی از نمایندگان - برود به کمیسیون . ختم جلسه مخبر - عرض میکنم حالا که پیشنهاد آقای آقا سید یعقوب قابل توجه شد . سایر پیشنهادات هم خوب است برود به کمیسیون . ولی بنده هیچ تصور نمیکم که این خرج ساختمان مقبره فردوسی هم مثل اضافات بودجه فواید عامه باشکالات برنجورد . خداوند انشاء الله يك قدری ما را بعمل نزدیکتر کند تا کمتر از این پیشنهادها بشود .
نایب رئیس - سایر پیشنهادات هم میرود بکمیسیون جمعی از نمایندگان - ختم جلسه .

نایب رئیس - جلسه ختم میشود . جلسه آئینه روز یکشنبه چهار ساعت بظهر دستور بقیه این خبر و خبر کمیسیون بودجه راجع باضافات وزارت فواید عامه و خارجه .
(مجلس سه ربع ساعت بعد از ظهر ختم شد)

آثار ملی در این مجلس میآورند و ما هم باید تصویب کنیم و اسمش را میگذارند حقوق رئیس انجمن آثار ملی و عتیقه جات آقایان ! معروف است دور از شتر بخواب و خواب آشفته هم نه بین . این بیست هزار تومانی که برای تعمیر مقبره فردوسی در نظر گرفته اید ما با کمال افتخار می دهیم والله میدهیم . ولی دیگر این انجمن آثار ملی زائد و غیر مفهوم است . بنده میدانم که اعضاء آن يك اشخاص خیلی مقدس و محترم حتی ائمه جماعت هستند ولی مسؤل ما نیستند . اصول و جریان مملکت را از دست نباید داد قانون همچو معین کرده که وزراء مسؤل ما هستند ما هم با آنها طرف هستیم نه با انجمن آثار ملی و عتیقه جات زمان مرحوم کیومرث . کسی را که غیر مسؤل است شما دخالت ندهید . خوب است آقایان کاملاً ملتفت باشند و بهتر این است خود آقای روحی هم موافقت کنند که این کلمه انجمن آثار ملی برداشته شود و او را برای بعد بگذارید . این عقیده بنده بود دیگر بسته به نظر آقایان است .

روحی - مخبر کمیسیون محاسبات بسته برای مجلس است